

Међународни механизми за промоцију слободе изражавања

Специјални извештач Уједињених нација за слободу мишљења и изражавања, представник ОЕБС-а за слободу

медија и специјални извештач Организације америчких држава (ОАС) за слободу изражавања, усвојили су 6.

децембра 2004. године

ЗАЈЕДНИЧКУ ДЕКЛАРАЦИЈУ

На основу расправа о овим темама у Лондону и члана 19 Светске кампање о слободи изражавања; Обновљеног и поново утврђеног заједничког саопштења од 26. новембра 1999, 30. новембра 2000, 20.

новембра 2001, 10. децембра 2002. и 18. децембра 2003;

Забележеног значајног напретка у препознавању кључних права о приступу информацијама власти (у неким

случајевима се користи термин слободне информације), укључујући и међународна саопштења и декларације;

Поздрављања чињенице да је велики број земаља, у свим регионима света, усвојио законе у којима се дефинише

право на приступ информацијама и да тај број и даље расте;

Препознавања основног значаја приступа информацијама у демократском развоју, у одговорности владе и

сузбијања корупције, као и у личном достојанству и успешном пословању;

Осуде покушаја неких влада да ограниче приступ информацијама одбијањем усвајања закона о приступу

информацијама или усвајањем закона који нису у складу са међународним стандардима у овој области;

Истицања потребе за међународним "сигурносним вентилима" као што су законска заштита доушника, заштита

медија и других актера који обелодањују информације у интересу јавности;

Позитивног става поводом залагања Афричке комисије за људска права да усвоји регионалне принципе

промовисања права на слободно изражавање и увиђања потребе за посебним принципима подршке слободе

изражавања у свим регионима света:

О доступности информација

- Право на приступ информацијама органа јавне власти јесте фундаментално људско право које треба да буде

имплементирано на националном нивоу кроз законе као што су закони о слободном приступу информацијама,

засновани на принципу максималног обелодањивања информација; органи власти треба да дефинишу и случајеве

одступања од права на слободан приступ информацијама.

- Државни органи су дужни да објаве, и без претходног захтева, информације од јавног значаја, као и да

успоставе системе који би требало да током времена повећавају број информација које се обелодањују.

- Приступ информацијама је право сваког грађана. Процедуре за приступ информацијама требало би да буду

једноставне, брзе и уз минималну наплату, ако не и бесплатне.

- Одступања у праву на приступ информацијама треба да буду јасно дефинисана, како би се заштитили јавни и

приватни интереси, укључујући приватност. Одступања треба да се примењују само у случајевима који штете

интересима и где је приступ таквим информацијама штетнији него целокупан интерес јавности.

Државни органи

морају да докажу зашто су одбили приступ некој информацији и да ли тражена информација спада у случајеве

одступања.

- Државни органи морају да задовоље минималне критеријуме за одржавање базе података, као и да настоје

да током времена усавршавају своју базу.

- Закон о доступности информацијама треба да, у случају недоследности, превлада у односу на друге законе.

- Државни органи треба да установе могућност жалбе оних који траже информацију на одлуку о одбијању пружања информације, као и могућност пуне истраге и решавања таквих жалби.

- Државни органи треба да предузму конкретне мере у погледу државне тајне, која је још увек заступљена у јавним секторима многих држава. Ту треба да се укључе и одредбе санкционисања оних који намерно онемогућавају приступ информацијама. Треба предузети мере упознавања јавности са Законом о приступу информација.

- Треба предузети мере распоређивања потребних средстава којима се обезбеђује ефикасна примена закона о доступности информацијама.

О државној тајни

- Треба хитно извршити неопходне измене и допуне закона којима се онемогућује приступ информацијама и ускладити их са релевантним међународним стандардима, о назначеним у овој заједничкој декларацији.

- Државни органи и њихови представници сnose одговорност за заштиту поверљивости легитимних тајних информација, тако да новинари и други грађани никада не могу бити сматрани одговорним за објављивање или даље ширење тајних информација које су од јавног интереса а које су до њих "процуреле", осим у случају да су преваром или неким другим криминалним делом дошли до информације. Одредбе кривичног закона које не прописују ограничења у одговорности или даљем ширењу државних тајни лица званично задужених за чување тајне, треба да буду измењена или укинута.

- Неке информације могу бити третиране као тајна уколико се тичу националне безбедности или заштите других значајних интереса. Међутим, државна безбедност треба прецизно да дефинише законе о државној тајни и јасно дефинише критеријуме по којима ће се утврђивати да ли нека информација може бити проглашена тајном или не, како би се спречила злоупотреба категорије "тајна", у циљу онемогућавања обелодањивања неких информација које су од јавног интереса. Закони о тајности информација треба јасно да дефинишу који су органи надлежни да класификују неку информацију као тајну, као и да одреде колико дуго се неки документи могу сматрати тајним.

Такви закони треба да буду предмет јавне расправе.

- "Доушници" су појединци који обелодањују поверљиве или тајне информације иако су под обавезом да очувају њихову поверљивост или тајност. "Доушници" који обелодањују информације о кршењу закона, неправилности рада јавних органа, озбиљном угрожавању здравља, безбедности или средине, или кршењу људских права или хуманитарних закона, морају бити заштићени од законских, административних или радних санкција уколико су делали из "добре намере".

Амбеџи Лигабо,

специјални извештач Уједињених нација за слободу мишљења и изражавања

Миклош Харасти,

представник ОЕБС-а за слободне медије

Едуардо Бертони,

специјални извештач Организације Америчких Држава за слободу изражавања